

‘Η λ. ύπὸ τὸν τύπ. Γιοργανιᾶς καὶ ὡς παρωνύμ. Θεσσ. (Πήλ.)

γιοργάνι τό, “Ηπ. (Θεσπρωτ. Σχωρ.) Θράκ. Καππ. (Σινασσ. κ.ά.) Α. Κρήτ. (Ανατολ. Βιάνν. Μεραμβ. Μονοφάτσ. Νεάπ. κ.ά.) Πελοπν. (Αναβρ. Ανώγ. Λαχνάδ. Ξηροκ.) Πόντ. (Αντρεάντ.) γιοργάνη” “Ηπ. (Πωγών. κ.ά.) Θεσσ. (Μελιβ.) Θράκ. (Αδριανούπ. Σαρεκκλ. Σκοπ. κ.ά.) Μακεδ. (“Ασσηρ.) γιοργάνη” Α. Ρουμελ. (Φιλιππούπ.) “Ηπ. Θεσσ. (Ανατ. Παλαιμ. Τίρναβ. κ.ά.) Μακεδ. (Βλάστ. Βόιον Γαλατ. Δαμασκην. Δεσκάτ. Εράτυρ. Κοζ. Χαλκιδ. κ.ά.) Στερελλ. (Γραν. Εύρυταν.) γιοργάνη” Μακεδ. (Γαλατ. Κοζ. Σιάτ.) γιοργάνη” Μακεδ. (Γρεβεν.) — Ν. ‘Εστ. 20 (1936), 1055 γιοργάνη” Μακεδ. (Επανωμ. Λαχνάδ.) γιεργάνη Πόντ. (Ιμερ. Κερασ. Κοτύωρ. Ματζόύκ. Οφ. Σάντ. Τραπ. Χαλδ.) γιεργάνη” Πόντ. (Ιμερ. Οφ. Τραπ. Χαλδ. κ.ά.) γιργάνη” Θεσσ. (Τίρναβ.) γικουργάνη” Θεσσ. (Δομοκ.) Πληθ. γιοργάνη” Πόντ. γιεργάνη” Πόντ. (Ιμερ.)

‘Εκ τοῦ Τουρκ. *y o r g a n* = κλινοσκέπασμα.

1) Κλινοσκέπασμα, πάπλωμα υρεββατιοῦ ἔνθ’ ἀν.: *Pīzē* καὶ τὸ γιοργάνι, κάνει κρίνο Πελοπν. (Ξηροκ.) “Ἐγινε γιὰ πλύσιμο τὸ γιοργάνη” “Ηπ. (Πωγών.) Ἐλα νὰ διῆς τὸ νυφ' κάτο μ' τὸ γιοργάνη” Θράκ. (Σαρεκκλ.) ‘Επάλιμωσε τὸ γιοργάνη μον Α. Κρήτ. Σκεπάονμαι τὸ γιεργάνη” Πόντ. (Τραπ.) Νὰ κονκ' λονθῶ κάτ' ἀπ' τὸν γιοργάνη ἀντάμα μὲ τὴν μάκω μ' Ν. ‘Εστ. 20 (1936), 1055. Κέντωσον τὸ γιεργάνη” (ράψε τὸ πάπλωμα κεντητὰ) Πόντ. || Φρ. Τοὺ γιοργάνη” *dov* κούδ' *ρον* (τὰ χρηματικά του μέσα λίγα) Θράκ. (Σαρεκκλ.) Τοὺ γιοργάνη” *dov* καίγιτι (κινδυνεύει) αὐτόθ. Κάρκι τοῦ γιοργάνη” *dov* (έζημιάθη) αὐτόθ. Συνών. φρ. Κάηκε ἡ τ σέργα τον || Παροιμ. Κατὰ τὸ γιοργάνη” σ' ν' ἀπλών'ς τὰ ποδάρια σ' (δι' αὐτοὺς ποὺ ἐπιχειροῦν πράγματα ποὺ εἰναι πάνω ἀπὸ τὶς δυνάμεις τους) αὐτόθ. ‘Σ σὸ γιεργάνη σ' κερὲν ἀπλωσον τὰ ποδάρια σ' (κερὲν = κατὰ συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Πόντ. (Αντρεάντ. Τραπ.) Γιὰ τ' ἵναν ψύλλον τὸ γιεργάνη μ' καίω (δι' αὐτὸν ποὺ ζημιώνει πολὺ τὸν ἔχυτόν του δι' ἀσήμαντον ἀφορμὴν ἀπὸ δργὴν ἢ πεῖσμα) Πόντ. (Σάντ.) ‘Η καβγά γιὰ τὸ γιεργάνη” (διὰ τοὺς ἐρίζοντας ἐπιφρενειακῶς μὲν δι' ἀνιδιοτελῆ σκοπόν, εἰς τὴν πραγματικότητα δύως δι' οἰκειοποίησιν ἐπωφελοῦς πράγματος) Πόντ. (Τραπ.) Συνών. φρ. ‘Ο καβγάς γιὰ τὸ πάπλωμα. || Αἰνιγμ. “Ἐχου ἔνα γιοργάνη”, ποὺ δλουν τοὺν κόσμον σκιπάς, κὶ μόν' τ' θάλασσα ἀφίρ” (τὸ χιόνι) Μακεδ. (Εράτυρ.) || ‘Ασμ.

Κόρες μον, τὰ γιοργάνια σας ποὺ τὰ βγανα ‘ς τ' ἀπόι, κ' ἐδὰ τὰ διαμοιράζεται δλο τὸ δικολόι (ἀπόι = πρωϊνή δροσιά, δικολόι = οἱ συγγενεῖς) Κρήτ.

Μαξιλλαρόπα μ' ἔρημα, γιεργάνη ἀπαρδάλα, ἐξενιτεῦτεν τὸ πουλλὶ μ' κ' ἔρημῶθεν ἀγκάλα μ' Πόντ. (Ιμερ.)

‘Γὼ σέρα κατασφάζω, σκύλλ’ Αρμένισσα, γνοῖςω τὸ γιοργάνη καὶ σκεπάρω σε Καππ. (Σινασσ.) Συνών. πάπλωμα.

‘Η λ. ύπὸ τὸν τύπ. Γιοργάνι καὶ ὡς τοπων. Πελοπν. (Λαχνάδ.)

2) Εἶδος γυναικείου ἀχειριδώτου ἐπενδύτου Στερελλ. (Γραν.)

γιοργανόπουλο τό, ἀμάρτ. γιοργανόπον Πόντ. (Κερασ. Κοτύωρ. Τραπ.) γιεργανόπον Πόντ. (Σάντ. Χαλδ.)

‘Εκ τοῦ ούσ. γιοργανόπον Πόντ. γιεργανόπον Ιανιᾶς, καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -πον λο.

Μικρὸν ἐφάπλωμα ἔνθ’ ἀν.: Αἴνιγμ. “Ἐχω ἔναν γιεργανόπον καὶ σκεπάζει δλεν τὴν γῆν (δούρωνδος) Πόντ. (Τραπ.)

γιοργαντζαίκιος ἐπίθ. Πελοπν. (Κυνουρ.)

‘Εκ τοῦ ούσ. γιοργαντζαίκιος διὰ τοῦ πληθ. γιοργαντζαίκιος, καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ικος.

‘Ο ἀνήκων ἡ ὁ ἀναφερόμενος εἰς τοὺς γιοργαντζαίκιος παπλωμάτων, ἡ κτενῶν τοῦ ἀργαλειοῦ. β) Οὐδ. πληθ., γιοργαντζαίκα τά, ἡ συνθηματικὴ γλῶσσα τῶν κατασκευαστῶν παπλωμάτων ἡ κτενῶν καὶ ἄλλων ἐξαρτημάτων τοῦ ἀργαλειοῦ.

γιοργαντζήδικος ἐπίθ. ἀμάρτ. γιοργαντζήδικος Θράκ. (Αύδημ.)

‘Εκ τοῦ ούσ. γιοργαντζήδικος καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ήδικος.

‘Ο κατασκευασθεὶς ἀπὸ τὸν γιοργαντζήδικος κατὰ τὸν τρόπον αὐτοῦ (λέγεται διὰ μαξιλάρια ἡ ἄλλα ἀντικείμενα, τὰ διοῖα γεμίζει κανεὶς μὲ χόρτα ἡ βαμβάκι ὅπως τὰ παπλώματα): “Ἐχ’ π’ σκέφαλα γιοργαντζήδικα.

γιοργαντζῆς δ, Κρήτ. — Ν. Παπαδόπ., Εμπορ. Εγκυλ., 4, 423 γιοργαντζῆς “Ηπ. (Ιαώνν.) γιοργαντζᾶς Πελοπν. (Κυνουρ.) Πληθ. γιοργαντζαῖοι Πελοπν. (Κυνουρ.)

‘Εκ τοῦ Τουρκ. *yorgancı*. ‘Ο τύπ. γιοργαντζῆς κατὰ τὸ συνών. παπλωματᾶς.

1) ‘Ο κατασκευαστὴς παπλωμάτων ἔνθ’ ἀν. Συνών. παπλωματᾶς. 2) ‘Ο κατασκευαστὴς κτενῶν καὶ ἄλλων ἐξαρτημάτων τοῦ ἀργαλειοῦ Πελοπν. (Κυνουρ.)

‘Η λ. καὶ ὡς ἐπών. ύπὸ τοὺς τύπ. Γιοργαντζῆς Εζβ. (Ψαχν.) Μακεδ. (Δράμ.) καὶ Γιορκάντζης Κύπρ.

γιοργάρω Κρήτ. (Σητ.)

‘Εκ τοῦ ἐπιφρ. γιοργάρω κατ’ ἀναλογίαν πρὸς ρ. συνών. εἰς -άρω, ὡς τὸ ἀλλαργάρω καταλ.

Τρέχω δρομαίως: Λέ δὸν ἐσίφεροντε κ' ἐγιόργαρε κ' ἥφιγε.

γιοργᾶς δ, Κρήτ. (Κατσιδ. Νεάπ. Πεδιάδ. Σητ. κ.ά.) Πελοπν. (Βερεστ. Γαργαλ. Ολυμπ. Τριφυλ. κ.ά.) Θηλ. γιοργάς, Πελοπν. (Κερπιν.)

Πιθαν. ἐκ τοῦ ἐπιφρ. γιοργάρω κατ’ ἀναλογίαν τῆς καταλ. -α ὡς αἰτιατ. τοῦ ἀρσεν. διὰ τὴν δμοιότητα.

‘Επὶ ύποζυγίων, τριποδισμός, δρόμος ταχὺς καὶ ρυθμικὸς συγχρόνως ἔνθ’ ἀν.: ‘Εσκάσα τοὶ γαϊδάρους μὲ τὸ γιοργᾶ ποὺ τοὶ βγάλανε Κρήτ. (Σητ.) Νὰ βγάλουμε τοὶ γαϊδάρους τὸ γιοργᾶ, νὰ ίδουμε ποιὸς θὰ γλακᾶ πλιὸ καλὰ αὐτόθ. Τὸ μάθαμε τὸ ἀλογο γιοργά Πελοπν. (Κερπιν.) Αὐτὸ τὸ ἀλογο δὲν πάει καλὴ γιοργά αὐτόθ. Δέρουντε κουστέκια τὰ πουλάκια τῶν ἀλόγων, γιὰ νὰ μαθάνουντε γιοργᾶ (κουστέκια = πεδίκλες, πουλάκια = δπλάκια, ἀστράγαλοι) Πελοπν. (Ολυμπ.) || Φρ. Θὰ σὲ μάθω γιοργά ἐσένα (θὰ σὲ τιμωρήσω, θὰ σὲ ταλαιπωρήσω) Πελοπν. (Γαργαλ.) || Παροιμ.

Σὰ γεράσῃ δ γάιδαρος δὲ μαθαίνει γιοργᾶ (ὅτι εἰναι δύσκολο νὰ διδαχθῇ κανεὶς κάτι εἰς μεγάλην ἡλικίαν ἡ νὰ ἀποβάλῃ κακάς ἔξεις) Κρήτ.

‘Ο γάιδαρος σὰ γεράσῃ, γιοργᾶ δὲ μαθαίνει (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Κρήτ. (Πεδιάδ.)

Σαράδα χρονῶ γάιδαρος γιοργᾶ δὲ μαθαίνει (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Κρήτ. (Νεάπ. κ.ά.)

γιοργατζήδικος ἐπίθ. Πελοπν. (Βερεστ. Γαργαλ. κ.ά.)

‘Εκ τοῦ ούσ. γιοργατζήδικος καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ήδικος.

Ἐπὶ ὑποζυγίων καὶ μάλιστα ἵππων, ὁ τρέχων ρυθμικῶς ἔνθ' ἀν.: *T'* ἄλογό μου εἶναι γιοργατζήδικο. Ἐχει ἀπὸ τὴ φοράδα του 'να πουλαράκι ποὺ τού 'βαλε κουστέκια ὁ Θαράσης καὶ τό 'κανε γιοργατζήδικο (κουστέκια = σχοινιά προσδεδεμένα μὲ βάρη) Πελοπν. (Γαργαλ.) Ἐχει ἔνα γιοργατζήδικο ἄλογο Πελοπν. (Βερεστ.)

γιοργατζῆς δ, Πελοπν. (Βερεστ. Διβρ.) Θηλ. γιοργατζοῦ Πελοπν. (Βερεστ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γιοργάς καὶ τῆς παραγωγ. καταλ.-τζῆς.

Ἐπὶ ἵππων, ὁ τρέχων ταχέως καὶ ρυθμικῶς ἔνθ' ἀν.: 'Ο βλάγκος τοῦ Παπαλιᾶ ἔραι καλὸς γιοργατζῆς (βλάγκος = ξανθότριχος) Πελοπν. (Διβρ.)

γιοργατζίτικος ἐπίθ. Πελοπν. (Κόκκιν.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γιοργάτζης καὶ τῆς παραγωγ. καταλ.-τικος.

Γιοργάτζηδικος, τὸ διπ. βλ.

γιεργεύω ἐνιαχ. γιεργεύω Πελοπν. (Βραχν.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γιοργά.

Σπεύδω, βιάζομαι: Παροιμ.

Γιεργεύει ή τύφη μας τὸ Σάββατο τὸ βράδυ (ἐπὶ ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἀδιαφοροῦν διὰ τὴν ἐργασίαν των, βιάζονται ὅμως τὴν τελευταίαν στιγμήν).

γιεργήδος ἐπίθ. Στερελλ. (Παρνασσ.) γιεργήδος Πελοπν. (Αἰγιαλ. Ἀχαΐα Κορινθ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιφρ. γιοργά, παρὰ τὸ διπ. καὶ τύπ. γιεργά.

'Ο μετὰ ταχύτητος καὶ ἐπιδεξιότητος ἐκτελῶν κάποιαν ἐργασίαν ἔνθ' ἀν.: 'Ο Γιάννης εἰν' πολὺ γιεργήδος γιὰ τὴ δουλειὰ αὐτῆ Πελοπν. (Αχαΐα). Γιεργήδος ἀνθρωπος ὁ Κωσταντῆς Πελοπν. (Αἰγιάλ.) || Παροιμ.

Τὸ ζ'νταιριασμένο ἀντρόφερο καὶ τὸ γιοργὸ ζευγάρι (ζ'νταιριασμένο = συνταιριασμένο) ἐπὶ συζυγικοῦ ζεύγους συμβιοῦντος ἀρμονικῶς) Στερελλ. (Παρνασσ.)

γιορντάμης ἐπίθ. ἐνιαχ. γιορδάμης Νάξ. γιορδάμης Νάξ. Θηλ. γιορντάνισσα Μεγίστ. γιορδάμισσα Νάξ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *y o r d a m* = εὐκινησία, ἐπιδεξιότης. Χαριτωμένος ἔνθ' ἀν.: "Άσμ.

Τραγούδησε, καλὴ καρδιά, τσαὶ βγάλε τὶς χαρέσ-σου, 'ποχρέωσε τὶς φίλες σου τσαὶ τὶς γιορντάνισσές σου Μεγίστ. Συνών. γιοργάνταμης 1, γιοργάνταμης 2

Ἐν λ. ὑπὸ τὸν τύπ. Γιορντάμης καὶ ώς ἐπών. Αθῆν.

γιορντάμι τό, ἐνιαχ. γιορδάμι Θήρ. (Οἴκ) Κρήτ. (Αρχάν. Σέλιν. κ.ά.) Κυκλ. Μεγίστ. γιορδάμι Νάξ. (Απύρανθ.) γιορδάμι Κάρπ. Μεγίστ. Ρόδ. Σύμ. γιορτάμι Κρήτ. Λυκ. (Λιβύσσ.) — Μ. Λελέν., Επιδόρπ., 63.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *y o r d a m* = ταχύτης, ίκανότης, τάξις, εὐκινησία.

Σωματικὴ δεξιότης, εὐλυγισία, χάρις, ἔνθ' ἀν.: Τὸ γιορδάμι ποὺ 'χει ἐτούτος 'ς τὸ χορό, κανεὶς δὲ δό 'χει Νάξ. (Απύρανθ.) Βρέ 'ιά δῶτε το 'να γιορδάμι, νὰ τὸ βγατίσωμε (έντείνετε τὰς προσπαθείας σας, βάλε τε τὰ δυνατά σας, νὰ τὸ τελειώσωμε γρήγορα - ἐνν. τὸ σκάψιμο τῆς ἀμπέλου) αὐτόθ. || "Άσμ.

Ψηλό 'ναι τὸ βοάκι σου, μά 'χει πολὺ γιορδάμι αὐτόθ.

"Αμι βῆς τσαὶ τὸ κορμάτσισ-σου ἔσει πολ-λὰ γιορδάμια Μεγίστ.

Τοῦ κορμιοῦ της τὸ γιορδάμι εἰς τὸν γόσμον ηβγεν νάμι (ηβγεν νάμι = ἔγινε ξακουστό) Ρόδ. β) Ἀκκισμός, ἐπαρσίς, καμάρι ἔνθ' ἀν.: 'Επάνινε μὲ τέτοιο γιορδάμι Σύμ. Δεῖτέ τημ - μὲ τὶ γιορδάμι - βορπατεῖ Μεγίστ. || Φρ. Κάνει (πολὺ) γιορδάμι (μορφάζει, κινεῖται φιλαρέσκως) Θήρ. Κρήτ. Συνών. φρ. Κάνει πάσο - πάσα - νάζι - νάζια. Τὸ πήρε 'ς τὸ γιορδάμι (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Κρήτ. (Σέλιν.) Συνών. φρ. Τὸ πήρε πάνω τον. Πήρε ψηλά τὸν ἀμανέ. Κρατάει πόζα. "Αμα εἶναι κανεὶς ἀποτιμωμένος καὶ θέλει καβγάδες, λέμε πώς τρανῆ γιορδάμι Νάξ. (Απύρανθ.) 'Εβγήκε 'ς τὸ γιορδάμι (εἰς δημόσιον χώρον πρὸς ἐπίδειξιν, διὰ νὰ τὴν θαυμάσουν) Κρήτ. || "Άσμ.

Καὶ τοῦ κοφε τὴ γεφαλὴ μ' ὅμορφο γιαταγάνι καὶ 'ς τὴ ζερβή του τὴ βαστᾶ, πολὺ γιορτάμι κάνει Κρήτ.

"Ω διαμαντέν-νιε μον στανρέ, μὲ τὸ πολδὲ ν γιορδάμι, πον βγάλ-λδε εις 'ποὺ τὸ στόμασ-σου τὰ λόγια μὲ τὸ δράμι Κάρπ.

Ποῦ ή δόξα σου, σουλτάνε, ποῦ ή πρώτη σου στολή;

Ποῦ τὸ πρῶτο σου ντουβλέτι, τὸ γιορτάμι τὸ πολύ; Μ. Λελέν., Επιδόρπ., 63.

γιορνταμιλῆδικος ἐπίθ. ἀμάρτ. γιορδαμιλῆδικος Κρήτ. (Κίσ. κ.ά.) Θηλ. γιορδαμιλῆδικη Νάξ. (Απύρανθ.) γιορδαμιλῆδικια Νάξ. (Απύρανθ.) Ούδ. γιορδαμιλῆδικο Θήρ. γιορδαμιλῆδικο Νάξ. (Απύρανθ.) γιορταμιλῆδικο Θήρ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γιοργάδαμης 1 καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ή δικος.

Εύσταλής, χαριτωμένος, ὅμορφος ἔνθ' ἀν.: γιορδαμιλῆδικο παιδί, μάτι μὴ δὸ πιάσῃ! Νάξ. (Απύρανθ.) "Ω τὸ φωθιοκαμένο! κ' είδα γιορδαμιλῆδικο παιδὶ ήτον εντὸ αὐτόθ. 'Απὸ γιορδαμιλῆδικια φαμελὶά βαστᾶ καὶ 'ξ' αὐτὸ εἰ' γ' εὐτός, καλὸς κι ὅμορφος αὐτόθ. β) Κόσμιος, καλαίσθητος Θήρ.: Γιορδαμιλῆδικο φουστάνι. Συνών. γιοργάδαμης 1, ἀσίκης, λεβέν της.

γιορνταμιλῆς ἐπίθ. ἀμάρτ. γιορδαμιλῆς Θήρ. Κρήτ. ("Αγιος Βασίλ. Κίσ. Νεάπ.) Κυκλ. Μῆλ. Νάξ. (Φιλότ.) Πελοπν. (Μάν.) γιορδαμιλῆς Νάξ. (Απύρανθ.) γιορταμιλῆς Πάρ. γιολταμιλῆς Κρήτ. (Νεάπ.) γιορδαμιλῆς Πελοπν. (Λάστ.) γιορδαμιλῆς ἀγν. τόπ. γιολταμιλῆς Κρήτ. (Νεάπ.) Θηλ. γιορδαμιλῆδισσα Θήρ. γιορδαμιλῆδισσα Νάξ. (Απύρανθ.) γιορδαμιλῆδισσα Κρήτ. (Νεάπ.) γιορταμιλῆδισσα Κρήτ. (Νεάπ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *y o r d a m l i* = εὐκίνητος, ἐπιδέξιος. Πβ. ἐν ἐγγρ. τοῦ 1841 ἐκ Κρήτης: Γιάννης Γιορταμιλῆς.

1) Γιορταμιλῆδικος 1, τὸ διπ. βλ., ἔνθ' ἀν.: Γιορδαμιλῆδισσα γυναῖκα Θήρ. Τέτοια κοπελὶά γιολταμιλῆδισσα δὲν εἶναι ἀλλη στὸ χωρὶς μας Κρήτ. (Νεάπ.) "Ωζου γιορδαμιλῆς κ' ὅμορφος πού 'ναι! Νάξ. (Απύρανθ.) || "Άσμ.

"Οδα σ' ἐγέννα ή μάννα σου, ἔτριβε πορτοκάλλι καὶ σ' ἔκαμε γιορδαμιλῆ κι ώραιο παλληκάρι Μῆλ.

